
Plets, justícia i poder a la Barcelona Moderna

Josep Capdeferro Pla*

A l'Alta Edat Moderna, en un context de redimensionat de totes les estructures de poder, la ciutat de Barcelona va pugnar per mantenir i enfortir el seu espai polític i jurisdiccional davant d'altres institucions i corporacions, de rang superior i inferior. Aquesta pugna es va produir en escenaris diversos i complementaris. Alguns d'ells, com són els escenaris polítics i parlamentaris, els anem coneixent millor que d'altres, per exemple els judicials. El propòsit de la nostra ponència és atraure l'atenció envers aquests darrers, cabdals en una Europa d'empremta iuscentrista, on la litigiositat havia assolit cotes molt elevades i eren respectadíssimes les sentències dels grans tribunals, un òrgans que condensaven funcions que avui qualificaríem d'executives i judicials.

Com es feia respectar Barcelona davant la Monarquia, el capítol de la Seu, els arrendataris i proveïdors de béns i serveis a la ciutat, els col·legis i confraries o l'Estudi General? Intentarem d'explicar-ho observant la praxi de jurisdiccions externes al municipi, per sobre de tot la de la Reial Audiència de Catalunya, amb una enorme força centrífuga; i també la justícia pròpia o interna de la ciutat, perquè els consellers, assessorats per experts en dret, actuaven com a tribunal en àmbits de la seva competència, a vegades prou rellevants. D'uns quants temes concrets n'inferirem unes conclusions àmplies, forçosament provisionals, atès que el tema, laberíntic, ha estat poc treballat per la historiografia.

En paral·lel a una anàlisi de casos, estudiarem figures capdavanteres del poder municipal, com els assessors –posant l'accent en Miquel Sarrovira, que durant la segona meitat del segle XVI portà les regnes jurídiques de Barcelona– o el secretari de la ciutat. Atesos els cicles polítics curts al govern dels municipis catalans, juristes i escrivans de primer rang eren molt més que uns mers tècnics: esdevenien els dipositaris del *know how* dels poders locals, en un món on usos i costums eren poderosíssims.

Quatre registres de jurisprudència medieval i moderna custodiats a la sèrie B-XXIV, *Sentències i provisions*, del fons municipal de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona seran el punt de trobada de casos, sentències i operadors jurídics; per tant, la

* Josep Capdeferro i Pla (Girona, 1973) és llicenciat en Dret i doctor per la Universitat Pompeu Fabra, on ensenya Història del Dret des del 2001. Ha efectuat estades de recerca a França (1999-2001 i 2012) i ha estat professor visitant a la Universidad Pública de Navarra (2005-2006). Realitza estudis sobre cultura jurídica i institucions polítiques centrats en la Catalunya Moderna, en el marc de l'Europa del *ius commune* tardà. Li plau combinar la perspectiva institucional amb l'aproximació social i quotidiana al dret, identificant les persones que donaven vida i sentit a les estructures i les normes, o eren destinatàries del seu vigor. Ha treballat sobre fonts epistolars, diversos gèneres de literatura jurídica, processos judicials, registres institucionals, etc. Les seves recerques més recents tracten sobre el Tribunal de Contrafaccions de Catalunya (amb E. Serra), sobre adulteri femení i la Casa de les Egipcíaques (amb J. Ribalta) i sobre expedients genealògics, que li han permès identificar l'elit mèdica de la Barcelona moderna i la mobilitat social i geogràfica dels seus components.

clau de volta de la nostra ponència. I és que una part important del bagatge jurídic creixent de Barcelona es va anar aplegant, amb cura desigual, sistemàtica críptica i més per a ús intern que amb vocació pública, en una col·lecció de provisions obtingudes en diversos litigis on la ciutat hauria estat implicada d'alguna manera. Atesa la força dels precedents a l'Europa Moderna, aquests registres constituïrien, si es permet l'anacronisme, un format actualitzat de llibre de privilegis (podríem dir: un *Llibre Verd 2.0*) que hauria alimentat el futur autogovern municipal en cas que no hagués rebut una estocada mortal al final de la guerra de Successió.